

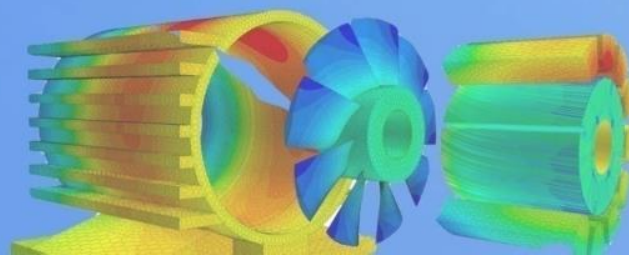
Fakultet tehničkih nauka
Departman za energetiku elektroniku i telekomunikacije
KATEDRA ZA ENERGETSKU ELEKTRONIKU I PRETVARAČE

Prezentacija studijskog modula:

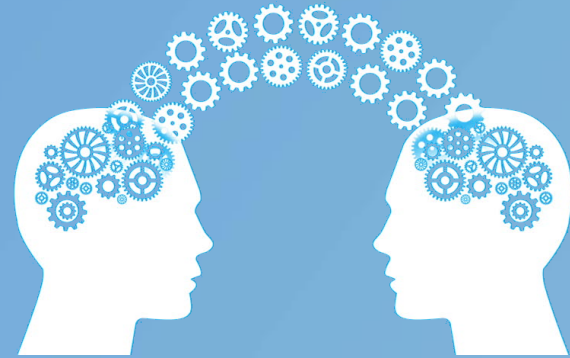
Elektroenergetika – Energetska elektronika i električne mašine.

www.keep.ftn.uns.ac.rs

O čemu razgovaramo?

- Čime se mi (vi) bavimo ?
- Znanja koja ćete steći.
- Alati koji se koriste u nastavi.
- Šta posle svega?

KATEDRA ZA ENERGETSKU ELEKTRONIKU I PRETVARAČE

Studijski Modul: Elektroenergetika – Energetska elektronika i električne mašine

Ko smo pa to - mi ?!

- » Vek energije;
- » Problematika koja je u globalnom fokusu;
- » Poslednja odbrana od globalizacije i wiki klinaca;
- » Energetika i novac;

• Elektroenergetika – Energetska elektronika i električne mašine.

- » Ima ih svuda;
- » Ko ih nauči – upravlja čime god poželi;

- Energetika daje podsticaj elektronicima da nađe rešenje, imamo gomilu gvožđa i bakra a hoćemo još i novca:
- » Upravljanje, elektronika, mikroprocesori;
  - » Merenja, industrijski protokoli i komunikacija;

Multidisciplinarnost – rešenje!

- Da li je previše znati (sve) mnogo ?!

- Količina znanja je slična za sve smerove (module).

- Učimo kako rade najznačajni objekti upravljanja (elektro-energetski deo), kako rade uređaji koji kontrolišu njihov rad, kako projektovati ceo sistem ili njegov deo, kako rešiti problem upravljanja i sl. .

- Sa nama ćete naučiti kako da dobro koristite tranzistore i mikroprocesore – nećemo ih praviti.

- Mi se nećemo do detalja baviti merenjima ali moramo vas naučiti da merite struju, napon, snagu, brzinu, poziciju i sl.

- Vi ćete projektovati industrijska postrojenja, fabrike, ME, ali i male sisteme, studije priključenja – nećemo pisati glomazan softver za upravljanje EES ali ćemo razumeti taj softver i koristiti ga.

Elektroenergetika – Energetska elektronika i električne mašine:

ZNANJA (OBLASTI) KOJA SE STIČU (PROUČAVAJU) I NJIHOVA PRIMENA!

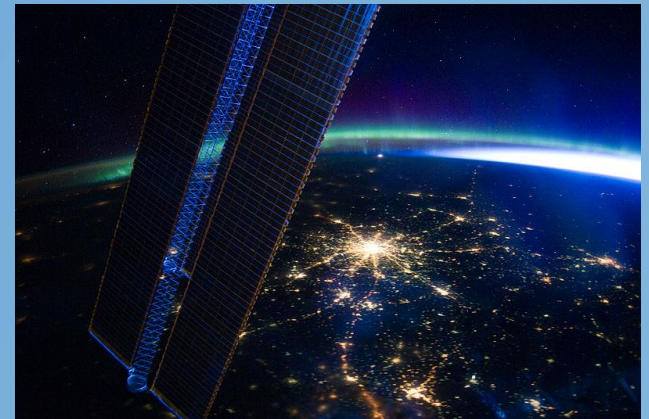
KATEDRA ZA ENERGETSKU ELEKTRONIKU I PRETVARAČE

Studijski Modul: Elektroenergetika – Energetska elektronika i električne mašine

Elektroenergetika i energetska elektronika.

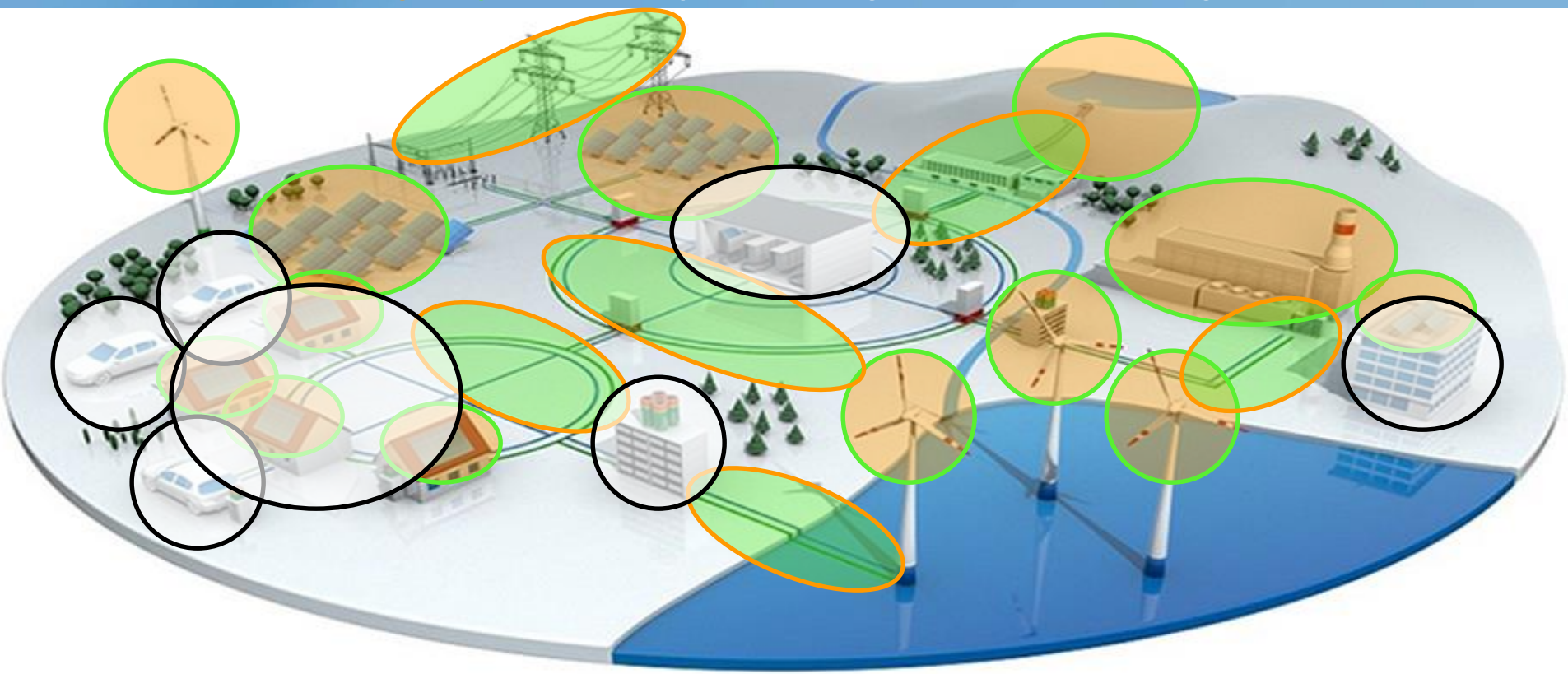
- Energija – izazov XXI veka

Elektroenergetika i energetska elektronika.

- **Proizvodnja**, **prenos**, **potrošnja** i **skladištenje**.

KATEDRA ZA ENERGETSKU ELEKTRONIKU I PRETVARAČE
Studijski Modul: Elektroenergetika – Energetska elektronika i električne mašine

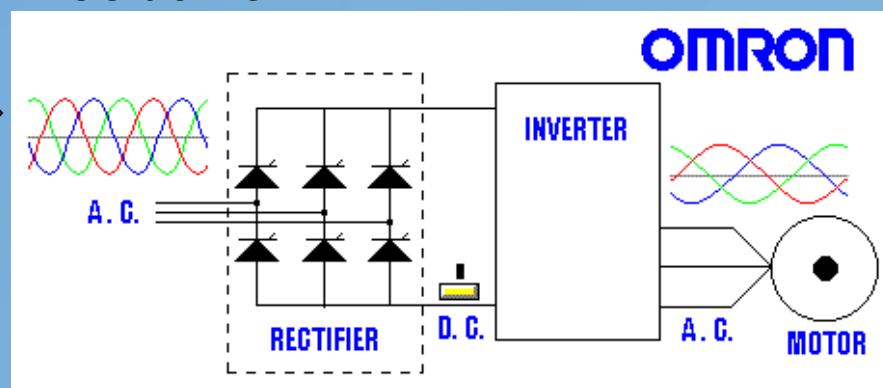
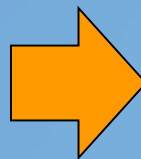
Elektroenergetika i energetska elektronika.

Izvori energije:

Energetska elektronika:

- Energiju iz brzo-promenljivih izvora prilagođava “krutom” EE sistemu. Utiče na performanse EE sistema: FACTS; STATCOM, UPFC i dr. uređaji energetske elektronike.

Energetski pretvarač je UVEK veza sa izvorima energije .

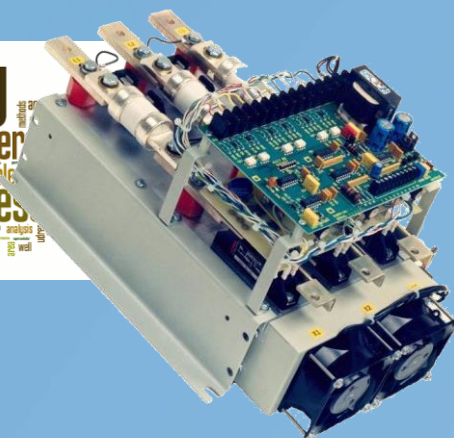
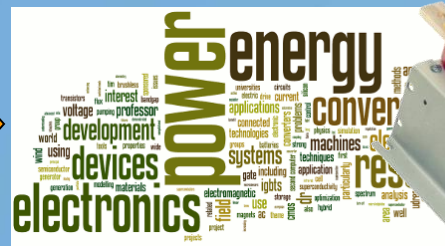
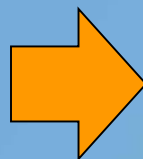
Elektroenergetika i energetska elektronika.

Potrošači energije:

Energetska elektronika:

- Energiju iz “monotonog” DSEE prilagođava potrošaču. Pravi jednosmerne napone različite amplitude, pravi naizmenične napone različite efektivne vrednosti i frekvencije. . .

Energetski pretvarač je UVEK veza sa potrošačima energije .

KATEDRA ZA ENERGETSKU ELEKTRONIKU I PRETVARAČE

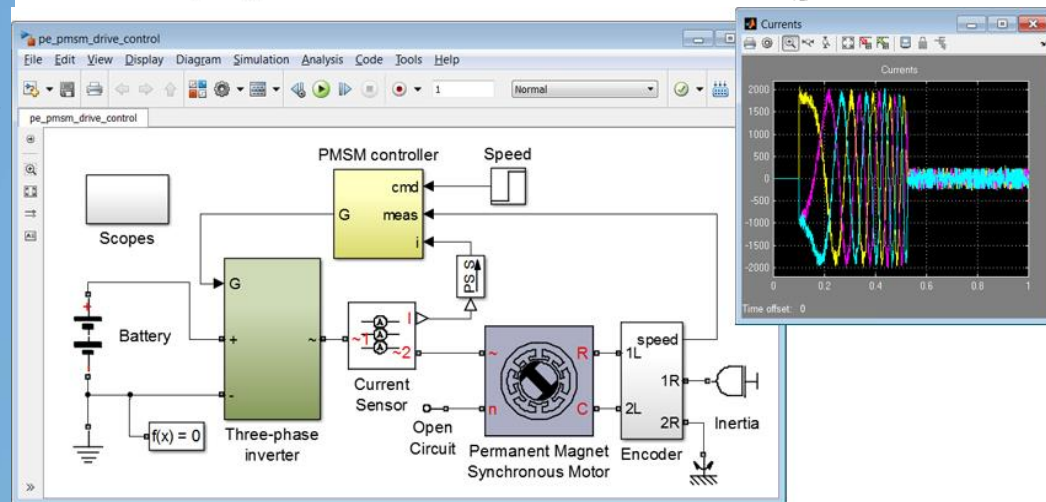
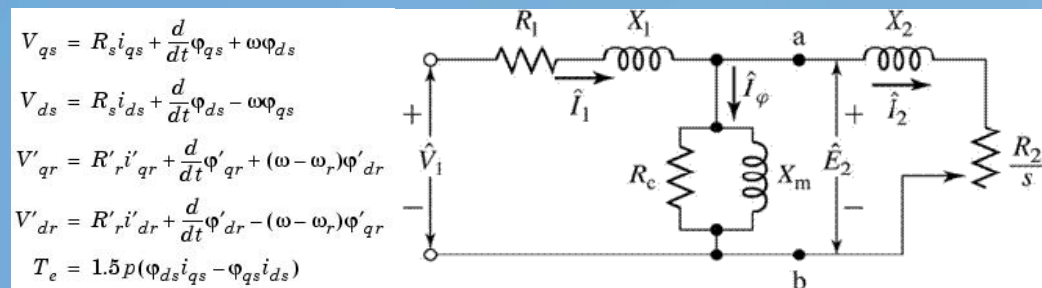
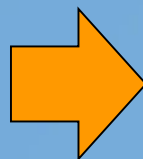
Studijski Modul: Elektroenergetika – Energetska elektronika i električne mašine

Električne mašine, elektromotorni pogoni i regulacija.

Električne mašine - znamo (trebali bi naučiti) ko je Tesla

KATEDRA ZA ENERGETSKU ELEKTRONIKU I PRETVARAČE

Studijski Modul: Elektroenergetika – Energetska elektronika i električne mašine

Električne mašine, elektromotorni pogoni i regulacija.

Elektromotorni pogoni:

- Obavljaju pretvaranje energije u mehanički rad, bilo za potrebe transporta, bilo za proizvodne procese. Pokreću sisteme za transport ljudi i dobara, aparate u domaćinstvu, klima uređaje, pumpe i kompresore, robote itd. Katedra poseduje pogone zasnovane na Siemens, Danfoss, Mitsubishi, ABB opremi.

Električne mašine, elektromotorni pogoni i regulacija.

Regulacija pogona:

Komunikacija sa svetom
CAN bus, PROFIBUS, ETHERNET,
Internet....

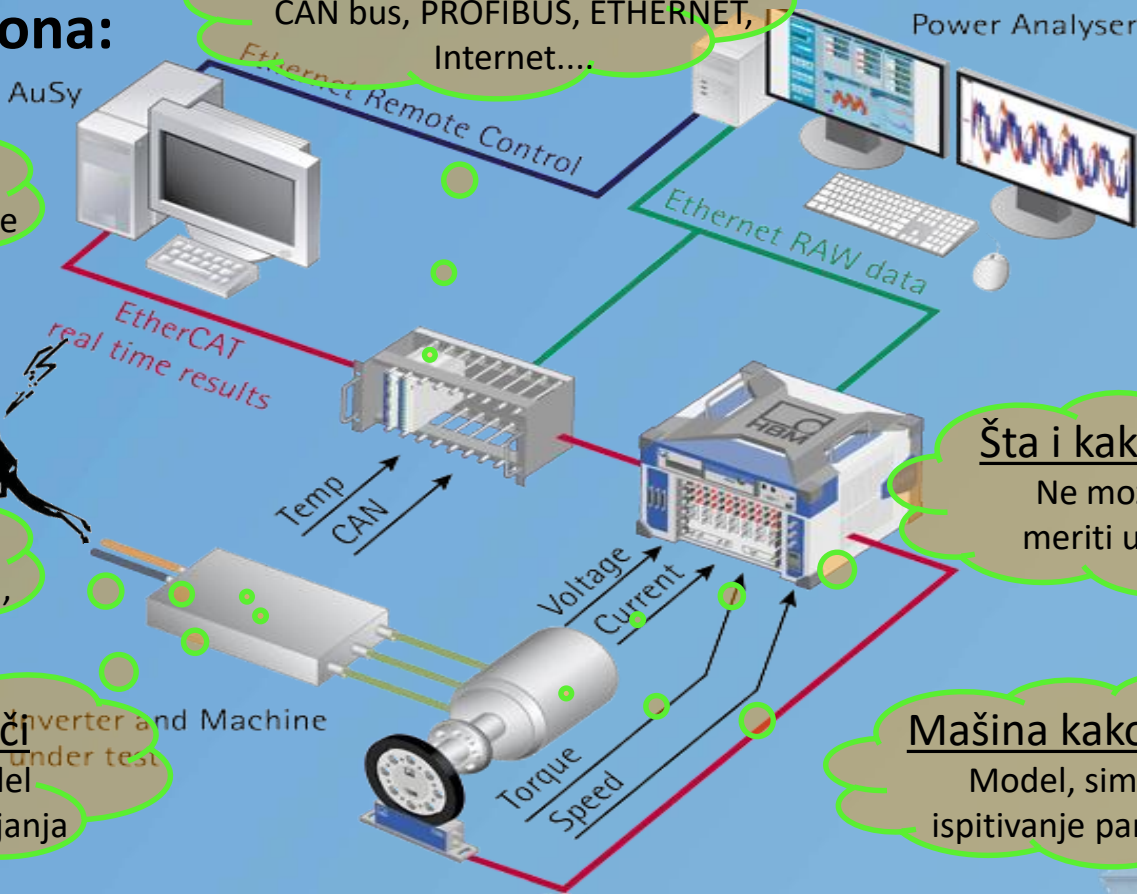
Električna mreža
Mazi i pazi, kvalitet električne energije

Mikroprocesor
Digitalno, program upravljanja, reference, signalizacija

Energetski pretvarači
Inverter and Machine under test
Koji napon treba, model pretvarača, način upravljanja

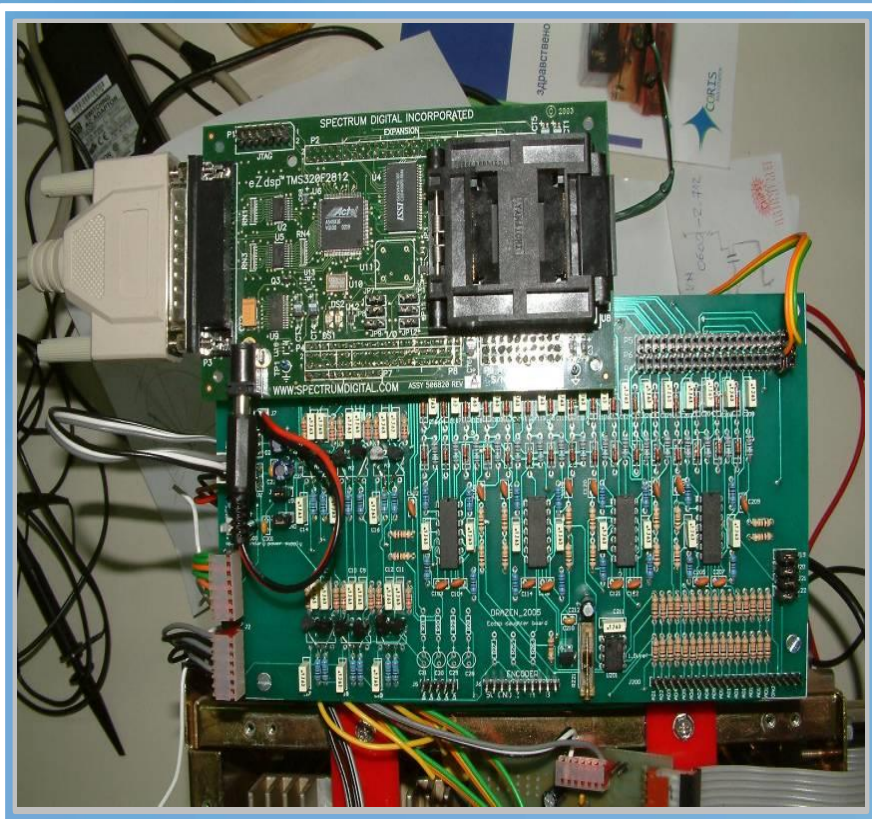
Šta i kako meriti?
Ne možemo slepi, meriti ulaze i izlaze.

Mašina kako radi?
Model, simulacija, ispitivanje parametara.

Primena mikroprocesora, PLC-a i industrijska automatizacija.

Kako radimo:

Mic. i DSP razvojni sistemi:

- Laboratorije opremljene razvojnim sistemima na bazi raznih mikroprocesora i DSP: Intel 8051 , dsPIC 4011, TI DSP 2812, TI DSP 2808, Freescale DSP 8013. Studenti na njima izučavaju različite digitalne algoritme upravljanja pretvaračima i pogonima. Koristi se prog. jezik C, dok je za Texas Instruments DSP razvijen i sistem za direktno kodiranje Matlab modela.

KATEDRA ZA ENERGETSKU ELEKTRONIKU I PRETVARAČE

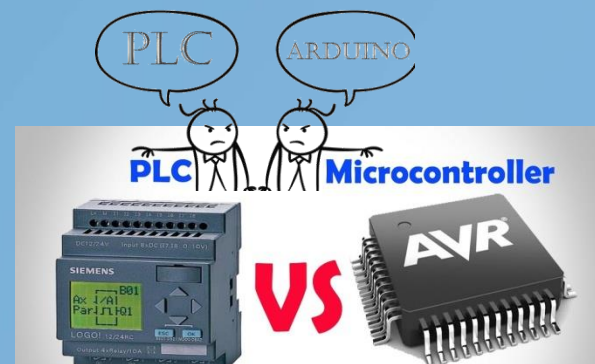
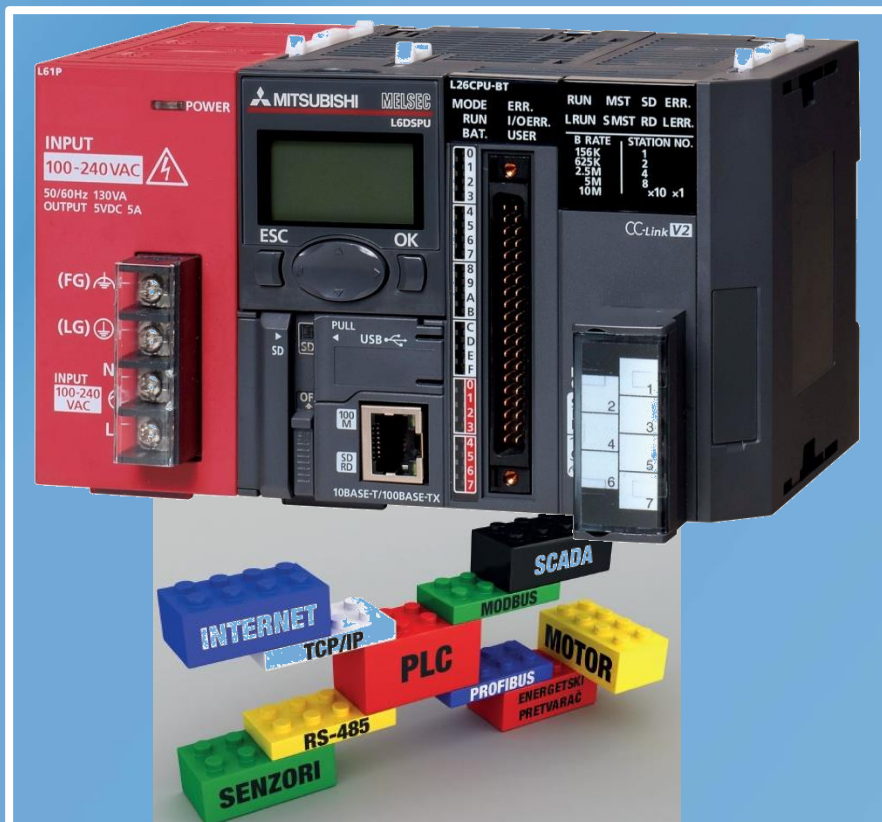
Studijski Modul: Elektroenergetika – Energetska elektronika i električne mašine

Primena mikroprocesora, PLC-a i industrijska automatizacija.

Programabilni logički kontroler:

- Oklopljeni mikrokontroler koji energetičar može veoma lako da uvrsti u svoje projekte. Katedra poseduje više tipova PLC-a: Siemens, Omron i sl. Naši studenti rade lab. vežbe za PLC koji kontrolišu razne potrošače, komuniciraju sa SCADA sist. imaju web site na internetu, dobijaju/šalju SMS, kuvaju kafu .....

KATEDRA ZA ENERGETSKU ELEKTRONIKU I PRETVARAČE

Studijski Modul: Elektroenergetika – Energetska elektronika i električne mašine

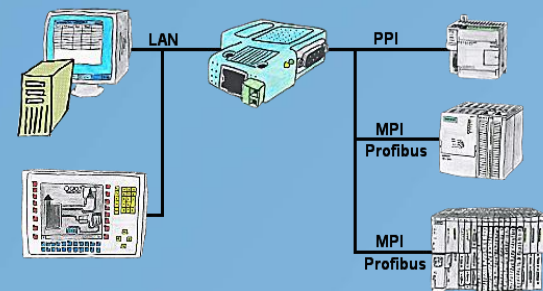

Primena mikroprocesora, PLC-a i industrijska automatizacija.

Kako radimo sa PLC-om:

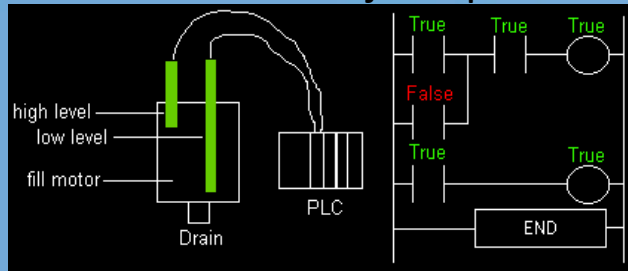
Komunikacija: Internet, Profibus, Modbus...

Polje senzora i procesiranja signala

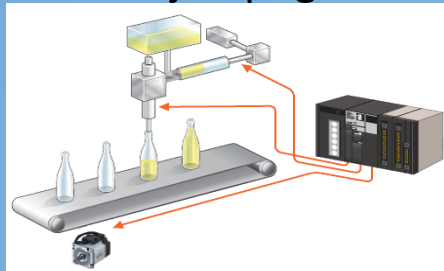

Kontrola kretanja, roboti ...

Kontrola industrijskih procesa.

Industrijski pogoni.

KATEDRA ZA ENERGETSKU ELEKTRONIKU I PRETVARAČE

Studijski Modul: Elektroenergetika – Energetska elektronika i električne mašine

Nove (aktuelne oblasti): EV, “pametne”, mreže, kuće, OIE . . .

Šta radimo:

Izučavanje aktuelnih oblasti:

- Stiču se i znanja iz oblasti koju su u globalnom fokusu: obnovljivi izvori električne energije, električna vozila i prateća infrastruktura, kvalitet električne energije i sl.

#85782619

KATEDRA ZA ENERGETSKU ELEKTRONIKU I PRETVARAČE

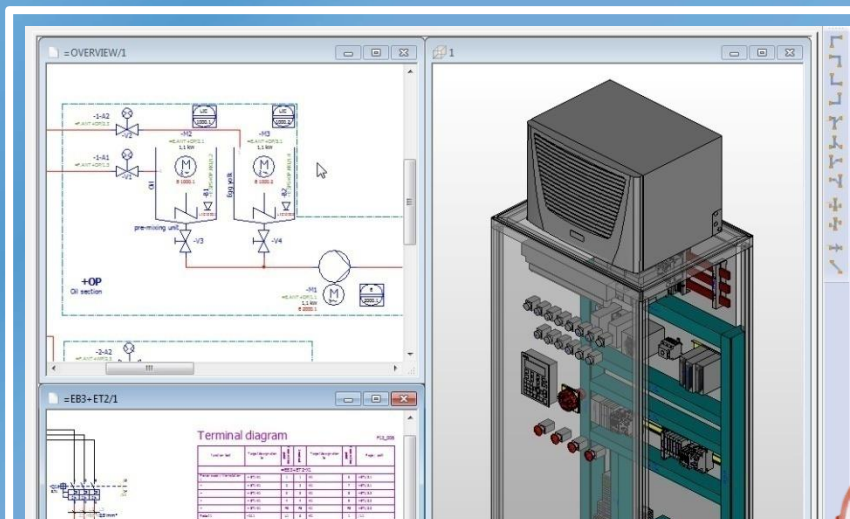
Studijski Modul: Elektroenergetika – Energetska elektronika i električne mašine

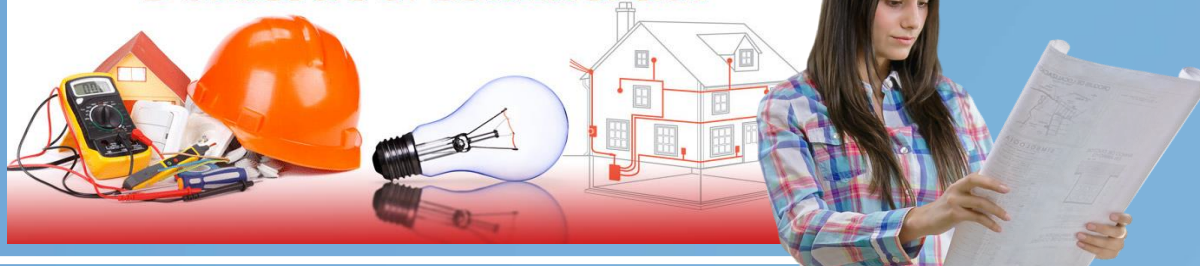

Automatizacija ind. procesa, projektovanje pogona, objekata.

Šta se izučava:

Domestic & Commercial

Automatizacija, projektovanje:

- Projektovanje i automatizacija industrijskih procesa, pogona i objekata je važna grana angažovanja nastavnika i saradnika na katedri. Učite od ljudi sa katedre koji imaju veliko iskustvo kao projektanti, konsultant, nadzor, odgovorni izvođači radova na velikom broju projekata u Novom Sadu i celom regionu. Naši bivši studenti su nam najveća konkurencija, i to je baš lepo.

KATEDRA ZA ENERGETSKU ELEKTRONIKU I PRETVARAČE

Studijski Modul: Elektroenergetika – Energetska elektronika i električne mašine

Automatizacija ind. procesa, projektovanje pogona, objekata.

Šta sve možete projektovati:

- Industrija, poslovni objekti, domaćinstva: kompletan razvod el. instalacija (NN, SN), TS, razvodni ormani upravljanja, napajanja – ogroman broj realizovanih projekata.
- Pružaju se neophodna znanja i po završetku studija imate mogućnost sticanja licenci IKS. Mogućnost uključivanja u projekte već tokom studija.

Automatizacija ind. procesa, projektovanje pogona, objekata.

Šta sve možete projektovati:

Laboratorije:

- Laboratorija za električne mašine.
- Laboratorija za energetska elektroniku.
- Laboratorija za primenu mikroprocesora.
- Laboratorija za elektromotorne pogone.
- Laboratorija za ispitivanje električnih mašina.
- Laboratorija za obnovljive i distribuirane izvore električne energije.
- Laboratorija zasnovana na HIL tehnologiji.

-- Nismo baš omiljeni pošto “zauzimamo” prostor za labose --

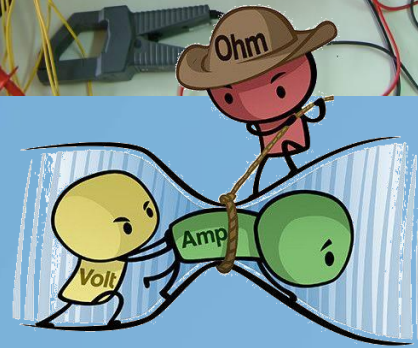
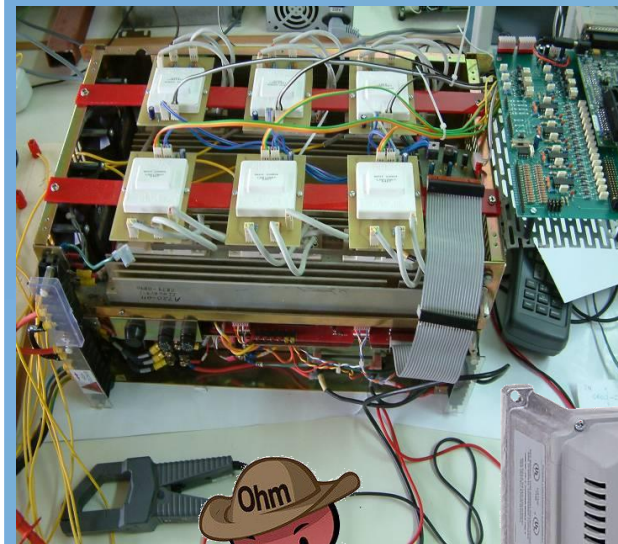

Laboratorije:

Oprema:

Samostalan (timski) rad:

Laboratorije:

Oprema u laboratorijama:

KATEDRA ZA ENERGETSKU ELEKTRONIKU I PRETVARAČE
Studijski Modul: Elektroenergetika – Energetska elektronika i električne mašine

Laboratorije:

Nove laboratorije u NTP-u

KATEDRA ZA ENERGETSKU ELEKTRONIKU I PRETVARAČE
Studijski Modul: Elektroenergetika – Energetska elektronika i električne mašine

Laboratorije:

Nove laboratorije u NTP-u

KATEDRA ZA ENERGETSKU ELEKTRONIKU I PRETVARAČE

Studijski Modul: Elektroenergetika – Energetska elektronika i električne mašine

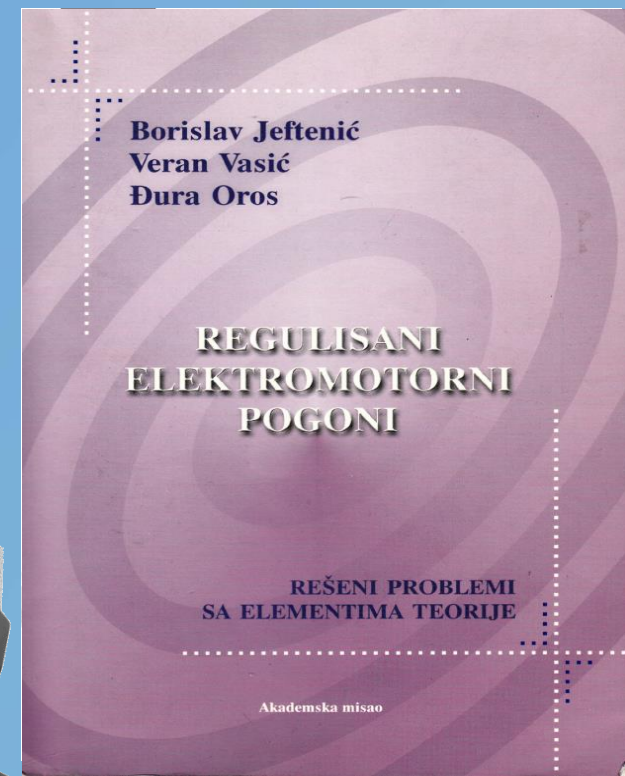
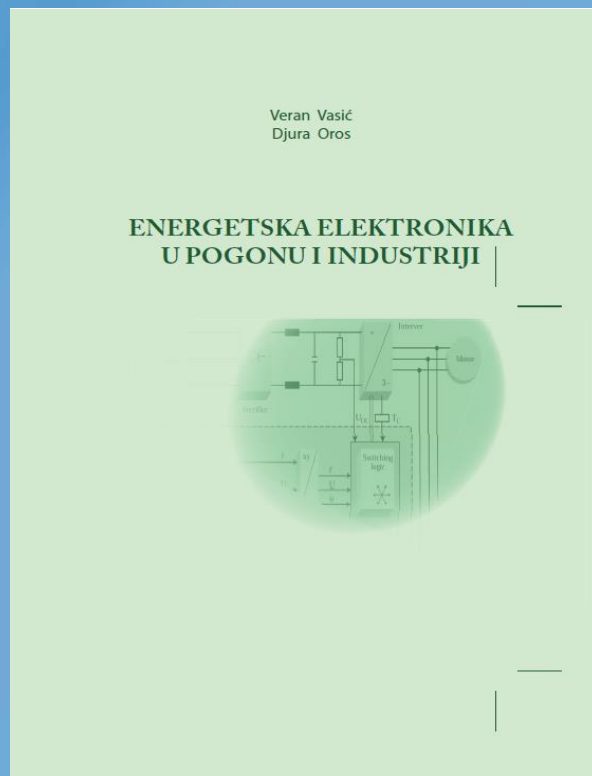

Literatura:

Trudimo se i da “nešto” i napišemo:

KATEDRA ZA ENERGETSKU ELEKTRONIKU I PRETVARAČE
Studijski Modul: Elektroenergetika – Energetska elektronika i električne mašine

Stručne ekskurzije:

Mi volimo da putujemo 😊

KATEDRA ZA ENERGETSKU ELEKTRONIKU I PRETVARAČE
Studijski Modul: Elektroenergetika – Energetska elektronika i električne mašine

Stručne ekskurzije:

Mi volimo da putujemo 😊

ERASMUS

KATEDRA ZA ENERGETSKU ELEKTRONIKU I PRETVARAČE
Studijski Modul: Elektroenergetika – Energetska elektronika i električne mašine

Šta posle?!

Istraživačko - razvojni centri, inženjering:

- Razvijanje modela uprave sistema, simuliranje, implementacija;
- Programer (dizajn i izrada software-a za procesore/DSP, PC ...);
- Hardveraš (projektovanje elektronike, pločica, testiranje...);
- Projektovanje mašina (transformatori, motora, grejača, kablova ...);
- Planiranje, inženjering i realizacijom investicija u oblasti elektroenergetike (instalacija vodna postrojenja, TS, pogoni, objekti (stambeni, industrijni), ...);
- Elektroprivredna preduzeća u oblasti proizvodnje, prenosa, distribucije, trgovine električnom energijom;

Šta posle?!

Projektanti, distributeri gotovih proizvoda, sistem integratori:

- El. instalacije i el.energetska postrojenja i vodovi (građevinarstvo, elektroprivreda, vodoprivreda, saobraćaj, industrija....);
- Projektovanje pogona (izbor komponenti, automatizacija....);
- Projektovanje izvora električne i/ili toplotne energije (solarne elektrane, vetroelektrane, biogasne elektrane, kogenerativna postrojenja, male hidroelektrane...);
- Projektovanje osvetljenja (unutrašnje, spoljašnje, saobraćajnice...);
- Prodaja gotovih proizvoda/rešenja svetskih kompanija (ABB, Schneider, Eaton, Siemens, Danfoss, Vacon, Toshiba, Mitsubishi...);

EATON
Powering Business Worldwide

VACON®

MOELLER

KATEDRA ZA ENERGETSKU ELEKTRONIKU I PRETVARAČE

Studijski Modul: Elektroenergetika – Energetska elektronika i električne mašine

Šta posle?!

General Electric

Neki od naših studenata:

Slaven Jerković

Energoprojekt Entel, Srbija
Pozicija: Electrical Engineer

- Engineering and design review on new HV/MV/LV cable systems
- Engineering and design review on EHV/HV/MV overhead lines
- Engineering and design review on Transmission/Distribution Substations
- Engineering and design review on Coal Power Plant Flue-Gas Desulfurization (FGD) systems

Đorđe Tripković

Siemens, Serbia
Pozicija: Project Manager

- Realizacije projekata iz oblasti elektroenergetike

Predrag Glišović

ABB, Serbia
Pozicija: Technical Service Engineer

- Tehnička podrška u oblasti industrijske automatizacije i elektromotornih pogona

KATEDRA ZA ENERGETSKU ELEKTRONIKU I PRETVARAČE

Studijski Modul: Elektroenergetika – Energetska elektronika i električne mašine

Šta posle?!

Neki od naših studenata:

Branko Marjanović

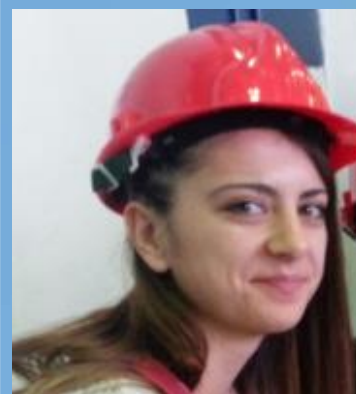
Schneider Electric, Serbia

Pozicija: Project Manager,
Energy Management

Business

- Ugovaranje i praćenje realizacije projekata, rešenja za upravljanje energijom

Aleksandra Maksimović

Tarkett, Serbia

Pozicija: Electrical
Maintenance Engineer

- Održavanja, nadzor, remont elektromotornih pogona

Kristina Vujkov

Brose d.o.o, Serbia

Pozicija: Head of drives
development

- Interkompanijski menadžer za razvoj novih proizvoda
- Dizajn električnih masina prema zahtevima kupaca

Petar Jerkan

ATB Sever, Serbia

Pozicija: EMD Designer at
MAGNA Powertrain

- Razvoj i konstrukcija sinhronih masina prema zahtevima kupaca

KATEDRA ZA ENERGETSKU ELEKTRONIKU I PRETVARAČE

Studijski Modul: Elektroenergetika – Energetska elektronika i električne mašine

Šta posle?!

Neki od naših studenata:

VETROELEKTRANE BALKANA
A TESLA WIND COMPANY

Rade Roganović

Tesla Wind (Vetroelektrane Balkana), Srbija

Pozicija: Plant Manager

- Vođenje projekata na izgradnji vetroelektrana
- Sve aktivnosti za optimalan i efikasan rad elektrana

Nenad Đukić

SIEMENS Gamesa
RENEWABLE ENERGY

Siemens Gamesa, Denmark

Pozicija: Advanced Engineer -
Electromechanical design

- development of main electrical components on offshore direct drive multi-MW class prototype generators.

Goran Krstić

EJB
Енергoтeхнiкa
Јужнa Бaчкa

Energotehnika Južna Bačka,
Novi Sad, Serbia

Pozicija: Elektro inženjer

- Izvodjenje radova na el. energ. sistemima niskog, srednjeg i visokog napona

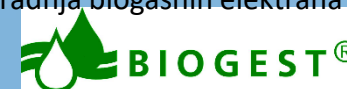

Aleksandar Mrkonjić

BIOGEST Energie und
Wassertechnik, Serbia

Pozicija: Project Manager

- Planiranje, ugovaranje i izgradnja biogasnih elektrana

KATEDRA ZA ENERGETSKU ELEKTRONIKU I PRETVARAČE

Studijski Modul: Elektroenergetika – Energetska elektronika i električne mašine

Šta posle?!

Neki od naših studenata:

Bojan Ilić

Schneider Electric DMS NS

**Schneider Electric DMS NS,
Serbia**

Pozicija: Test Engineer,

- Testiranje softvera
- Izrada aplikacija za automatsko testiranje softvera

Predrag Bomeštar

Levi9 IT Services, Serbia

Pozicija: Software Test
Developer

- Testiranje softvera i programskih komponenti u procesu razvoja softverskog sistema

Stanko Šegrt

**Schneider Electric DMS NS,
Serbia**

Pozicija: Scrum master at
energy management system

- Upravljanje softverskim projektima

Pavle Papuga

Execom, Serbia

Pozicija: Software
Developer

- Testiranje softvera i programskih komponenti u procesu razvoja softverskog sistema

KATEDRA ZA ENERGETSKU ELEKTRONIKU I PRETVARAČE

Studijski Modul: Elektroenergetika – Energetska elektronika i električne mašine

Šta posle?!

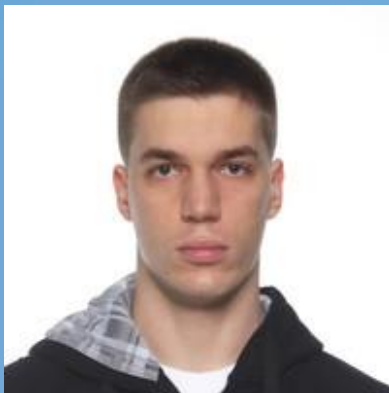
Neki od naših studenata:

Sava Jakovljević

RT - RK, Serbia

Pozicija: Software Engineer,
Automotive Business

Petar Gartner

Typhoon HIL, Serbia

Pozicija: Senior Power
Systems Engineer

- Razvoj modela uređaja energetske elektronike povezanih na mrežu

Njegoš Janković

Typhoon HIL, Serbia

Pozicija: Elektro inženjer

- Razvoj i testiranje modela uređaja energetske elektronike za potrebe HIL emulatora

Stefan Šojić

Typhoon HIL, Serbia

Pozicija: Elektro inženjer

- Razvoj i testiranje modela uređaja energetske elektronike za potrebe HIL emulatora

Šta posle?!

Neki od naših studenata/zaposlenih:

Aleksandar Ivanović, Nikola Diklić, Miloš Kukuić, Mihajlo Fejsa, Darko Perović, Nikola Maričić, Goran Ćutić, Aleksandar Magoč, Stefan Sikimić ....

Nastavnici i saradnici Katedre: Vlado Porobić, Evgenije Adžić, Zoran Ivanović, Dušan Papež.

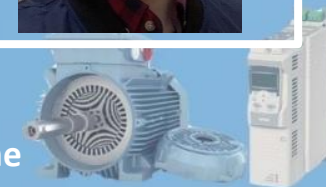
Continental Automotive d.o.o., Novi Sad, Srbija

Pozicije: Software Engineer - Body control software developer, Izrada internih Matlab alata
System Engineer - Izdvajanje zahteva za automobilske proizvode, Analiza zahteva kupaca, pregovaranje
Dodela zahteva odgovarajucim timovima (softver, hardver, masinstvo), Vodjenje i koordinacija
tehnickih diskusija, pruzanje podrške test inzenjeru u izvodjenju test-slucajeva iz zahteva
System Test Engineer – sprovođenje testova funkcionalnosti softverskih rešenja elektronske opreme

KATEDRA ZA ENERGETSKU ELEKTRONIKU I PRETVARAČE
Studijski Modul: Elektroenergetika – Energetska elektronika i električne mašine

Šta posle?!

Neki od naših studenata:

Milan Mišić

Elektroprivreda Srbije – HE Đerdap 1

Pozicija: Elektro inženjer

- Izrada planova remonta, investicija i tekućeg održavanja
- Nadzor nad izvođačima radova
- Pustanje opreme u rad

Vaso Božić

Elektroprivreda Republike Srpske – HE Trebinje 1

Pozicija: Elektro inženjer

Velibor Lazarević

Panonske TE - TO, Srbija

Pozicija: Elektro inženjer

- Održavanje pogona
- Nadzor nad remontom ili revitalizacijom pogona
- Analiza pogonskih događaja

Jovan Ćirić

Electroconsult, Serbia

Pozicija: Elektro inženjer

- Automatizacija SN i VN mreža,
- Ispitivanje i puštanje u rad sistema zaštite i upravljanja razvodnih postrojenja i transformatorskih stanica,

KATEDRA ZA ENERGETSKU ELEKTRONIKU I PRETVARAČE

Studijski Modul: Elektroenergetika – Energetska elektronika i električne mašine

Šta posle?!

Neki od naših studenata:

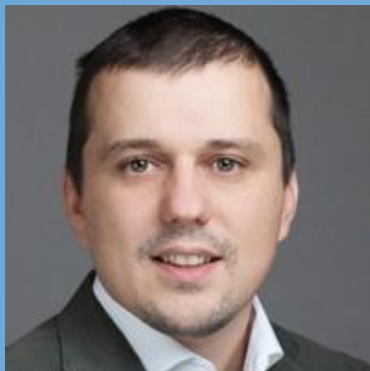
Anđelka Dražić

IEE d.o.o., Srbija
Pozicija: Projektant
elektroenergetskih instalacija
i objekata

Gordan Zovko

**Cable Engineering d.o.o.,
Srbija**
Pozicija: Projektovanje
elektroenergetskih instalacija

Branislav Šmanja

**IB Heimann GmbH,
Germany**
Pozicija: Elektro inženjer

- Projektant električnih
instalacija

Milorad Kaplarević

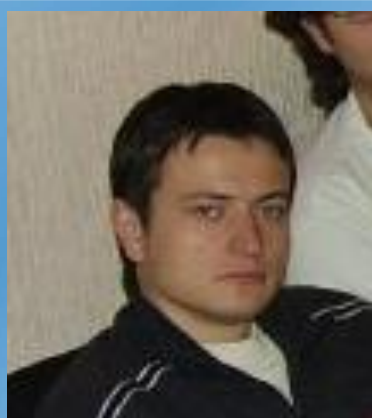
Elektrovat, Serbia
Pozicija: Projektovanje i
izvođenje radova iz oblasti
elektroenergetike

Šta posle?!

Neki od naših studenata:

Siniša Dabić

EMT elektro inženjering, BiH

Pozicija: Direktor

- Izrada i realizacija tehnickih resenja za sisteme automatskog upravljanja
- Izrada SCADA aplikacija za sve niveoe automatizacije

Miroslav Mikloš

Schenck Process, Germany

Pozicija: Inženjer za upravljanje projektima

Goran Cibula

INDAS d.o.o., Srbija

Pozicija: Lead Project Manager

- Ugovaranje i vodjenje projekata

Petar Ajder

Black and McDonald, Canada

Pozicija: Project Engineer

KATEDRA ZA ENERGETSKU ELEKTRONIKU I PRETVARAČE
Studijski Modul: Elektroenergetika – Energetska elektronika i električne mašine

Šta posle?!

Akademaska karijera:

MANCHESTER
1824

The University of Manchester
**School of Electrical and
Electronic Engineering**
Prof Jovica Milanović

Sandra Zeljković

Prof Slobodan Ćuk

FH Bielefeld

**Electrical Machines and
Drives Research Group**

Prof Emil Levi

ÉCOLE POLYTECHNIQUE
FÉDÉRALE DE LAUSANNE

Prof Dražen Dujić

**Department of Electrical
and Computer Engineering**
Prof Aleksandar Prodić

**Department of Electrical and
Computer Engineering**
Prof Dušan Borojević

KATEDRA ZA ENERGETSKU ELEKTRONIKU I PRETVARAČE

Studijski Modul: Elektroenergetika – Energetska elektronika i električne mašine

Hvala na pažnji !

Slika u ogledalu, novi saradnici !??:

KATEDRA ZA ENERGETSKU ELEKTRONIKU I PRETVARAČE
Studijski Modul: Elektroenergetika – Energetska elektronika i električne mašine

